

ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 8.

V Ljubljani, 1. avgusta 1889.

Leto XIX.

Ob sklepu šolskega leta.

Najbólj se pač kmetič raduje ob žetvi,
Vesél je bogatih pšeničnih klasóv:
Res kapal je pot mu z obraza ob setvi,
Zdaj vozi pa težke vozove domóv.

Továriši! danes mi žanjemo tudi,
Nektèr bo veliko, drug malo nažél;
Kedòr je bil len, naj nikar se ne čudi,
Da vzrastel osát mu samó in plevél.

Za dober sad hvala pa Bógu gre prva,
On um nam vedríl in rahljál je sreé.
Niè našega! — Božja je sleharna mrva,
Vsi pridni učenci naj Njega slavé!

Zatém se lepó zahvalímo cesarju,
Franc Jožef prijatelj, dobrotnik je šol.
Bog srečo premilemu dajaj vladarju
In v stiski ga Ti ne zavrzi nikól!

Duhovni gospodje, prísrečna vam hvala!
Nebeški ste vi nam razlagáli uk.
V življenji nam vera stezé bo kazala,
Za njó ne bojímo nobenih se muk.

Gospodje učitelji, z branjem, písánjem,
Računstvom bistríli glavé ste nam vi!
Bog plačaj vam v nebu, v življenji sedánjem,
Kar vam povrniti ne moremo mi.

Zdaj šole za čas zapustimo učenci,
A ne pozabímo teh zlatih beséd:
Kristjani smo mi, Avstrijani, Slovenci,
Od tod odstopiti ne smemo za péd!

F. Krek.

Prat gremo!

oglejte jo, pogledjte, našo Marijco! Taka je, kakor bi jo naslikal. Majheno večja je vže, kakor bokal, a nese se tako, kakor bi bila vže Bog védi kako deklè. Danes pa se še posebno zaveda svojega stanú. In kako tudi ne?

Kdaj so jej vže pravili mati, da pojde prat na današnji dan, če bode rada ubogala?

In zdaj je prišel tisti sopraznik, ob katerem imajo navado pranje napraviti.

— Mati! kdaj bo vže sv. Ana? popraševala je toliko dnij poprej in tolikrat.

— Tisti dan po sv. Jakobu, nagajajo jej.

— Kdaj pa bode sv. Jakob?

— Kadar bo očetov god.

— Kdaj pa bo očetov god?

— Kadar bo vse požeto na polji.

— Kdaj pa bo to?

— Kadar bo vse snopovje v kozolci.

Marijci se obrazek čudno nagromadi. Le samó še jedenkrat tak nagajiv odgovor — in Marijci bi se bile valile po licih solzé, kakor lešniki debele. Teh pa mati ni hotela. Zato reče:

— Ne bodi huda, Marijca, še štirinajst dnij potrpi in sv. Ana bode tukaj.

Zdaj se Marijca potolaži. Vender jej ni nič prav ljubó, da bode morala čakati štirinajst dnij.

— Mati, pokažite mi v pratiki, kod je sv. Ana?

— Le sama jo dobodi, če si kaj modra.

Takój zleze Marijca na stolček, s stolčka na klop, s klopi na mizo in stoječ na mizi sname z velikim trudom pratiko, ki je tičala za razpelom v kotu.

— Brati Marijca kaj pa da še ni znala.

— No, vidiš, tukaj-le smo danes; zdaj pa lahko uganeš, kod je sv. Ana?

Marijca malo nezaupno pogleda materi v obraz.

Ni jej hotelo v glavico, kako bi mogla to vedeti?

— No, bom ti pomagala. Koliko dnij je še do sv. Ane? . . . Saj sem ti prej povedala.

— Ahà! štirinajst dnij.

— No, zdaj pa lahko veš, kdaj bode sv. Ana?

In res! Z velikim trudom in s pomočjo materino zalotí naposled v pratiki sv. Ano.

In zdaj je hodila Marijca vsaki dan in še po večkrat na dan gledat na pratiko.

Naposled pride zaželjeni sópraznik.

Marijca vstane takój, kakor hitro je mati vstala. Povedati moramo, da je naša Marijca časih jako rada dolgo ležala. Če je zdaj kaj boljše pridna, za to ne vemo?

Mati zbira umazano perilo in je meče v veliki škaf, ki ga zalije z lugom. Zna se, da je morala Marijca biti pri vsakem delu materinem in dostikrat bi bila rada kaj prijela, a sama ni vedela kakó?

Mati pa se je na tihem smijala.

— Mati, to-lè bom jaz, kaj nè?

Tako sladko in ljubo pogleda Marijca mater pri tem vprašanji, da jej mati ne more ostati dolžna odgovora.

— Boš pa, no!

Ali to je bilo samo jedenkrat. In ker še takrat Marijca ni prav naredila, prišla je nevihta nad delaželjno hčerko.

— Pojdi stran! Nisi za drugo, kakor za nápotje!

Kdo bi popisal žalost Marijčino! Tako dobro voljo je imela, a zdaj tako hudo besedo od matere!

V izbo otide in tam v kotičku za durmi tako milo joka.

Sestrica pride v izbo.

— Marijca, kaj jočeš?

Ali Marijca še bolje joče.

— No, le nikar ne jokaj! Bom jaz mater prosila, da ne bode več huda.

In sestrica pelje sestrico v vežo do matere.

— No, Marijca, le nikar ne jokaj! Popóludne pojdeš pa z Mano na vodo, nagovori jo mati.

Zdaj je bilo vse dobro. Le parkrat je še zaihtela — in zopet je bila stara Marijca.

Žganjčki opóludne so bili tako zabeljeni, da je bilo kaj!

— Marijca, le dobro se najéj, da ne boš opešala popóludne, prigovarja starejša sestra.

In Marijca je še bolje hitela pobirati žganjčke iz sklede. Kar svetile so se jej usta same mastice. —

— Alò, zdaj pa le!

Takrat bi bili morali videti našo Marijco. Krilce si je prepasala do kolenčkov, rokavce zavihala do komolčkov in robec na glavi si je zavezala na „štruco.“ Oberočropade za ušesi svojega škafka, ki je bil vže napolnen s perilom.

— Oj, kakó si močna, Marijca, kar sama, pa poln škaf perila!

Tako jo hvalite sestrici. Ona pa se drži modro, kakor bi jej nič ne bilo do besedij sestrih, posadi si sama škafek na glavo, materi pa reče nekako ukazujoče:

— Mati, dajte mi v roko moj perilnik.

Seveda so se vsi smijali v veži, le Marijca je bila resna, kakor gospod učitelj v šoli.

Ko je dvignila škafek na glavo, takrat sta se jej pač nožici malo pomešali, a opoludnaji žganjčki so jo obdržali po konci.

— Mana, brž pojta, jaz vže grem!

— Koj, koj, Marijca, le kar pojdi, prideva precej za tebjó.

In Marijca moško odkoraka iz veže s škafkom na glavi in perilnikom v roci.

— Marijca, svitek si pozabila, svitek! kliče sestra Franica za njo.

Nekako nerada je slišala mala perica ta glas. Vender se obrne z vsem životom in odgovori:

— No, ga pa daj, Franica!

In Franica jej dvigne škafek ter podloži svitek.

— Lej, lej, kaj zdaj laže nesem, odreže se Marijca in stopa po cesti.

Parkrat tudi postojí na cesti in se ozre na okrog, ako jo kdo vidi? Da na pragu vsi domači za njo gledajo, mislila si je vže takó. A rada bi bila videla, da bi jo še vsaj sosedovi videli, če drugi ne.

Sosedova Lenčica je vže stala na pragu in nekako zavidno gledala po svojej vrstnici. Sreča jo tudi sosedova mati.

— No, Marijca, kam pa?

— Prat gremo, odreže se moško perica.

S ceste drži pot po klanci do vode.

Nekaterikrat je morala trdo prijeti za škaf, da jej ni zdrčal na tla. Ta klanec, ko se mora človek vedno loviti, da ne pade, kakor je dolg in širok! In ti radovedni ljudje, ki zijajo človeka, da bi ga kmalu uróčili. No, še tega se manjka! Mali psiček je pritekel za njo in zdaj laja in se suče okrog Marijčinih nog, da je strah! Ali mi greš izpod nog, šekec? — Nič ne pomaga. Kaj more šekec zato, če se veseli svoje mladosti?

Pri vodi smo. — Punf! zaletí se šekec v vodo. Voda se vznemiri, posamične kapljice odleté na bosopete noge Marijčine. Perica se streše. Mislila je Bog vé kaj, morda celó na povodnjega moža, ki ga še ni ne! In vse to se je zgodilo v ravno tistem trenutku, ko je Marijca škaf snemala z glave. Kdo bi se potlej čudil, če ni tako postavila škafa na tla, kakor ga je mislila postaviti. Kdo bi jej zameril, Marijci našej, če je tisti trenotek, ko je šekec naredil svoj „punf“ v vodo, ona naredila svoj „čof“ na tla. Saj je ni nihče videl takrat. Vsaj ona si je tako mislila. Mana bi jo bila utegnila videti, a menda je vže ni, ker nič ne reče. Samó smeje se; smijala se je pa tako še poprej, ko je Marijca šla iz dóma.

In škaf je še cel — kar je še največ. Če tudi malo „teče“, nič ne dé; da se le ni razsul. —

Zdaj stopi Marijca v strugo.

— U-u-uh! zavpije in stopi nazaj. Voda je mrzla. Ujunači se še jedenkrat. Vže gre, vže!

A ta perilnik! Saj je Marijca vedela vže naprej, da bo prevelik za-njó!

— Saj ne morem na tem-le, zagodrnja jezno in vrže perilnik na stran. Sestrici pa se smejeti na tihem.

Stopi brez perilnika na „ploh.“ Zdaj pa bo! Le pogledjte jo, našo malo perico! Kako jej gre pranje od rok! In kako je močna v rokah! Zdaj pomoči Tončkovo srajčico malo v vodo in zopet dvigne k višku, da leté kaplje na ploh kakor kap izpod strehe. Na to udari z vso silo po plohu in nogah svojih, da je daleč odmevalo, njo v nožice tudi malo zasklélo. Potlej pritisne in ožmè z desnico srajčico, z levico pa sprime krilce, da jej ne nagaja pri udrihanji po trdem plohu. —

Dolga je, dolga! Marijca se je vže naveličala. Trudna je bila. Vender ni rekla ni bev ni mev svojima sestricama. Le ko pride čas ovijanja, takrat pomoli Marijca Mani srajčico, češ:

— Na, če češ!

Dobrovoljno smijoč se prime Mana srajčico na jednom konci, Marijca pa na drugem.

In glej kleka! Ko Mana ovija in nateguje — na krat se znajde Marijca v vodi.

Tako močna je vže bila, da je držala nekaj časa. Tako možka pa tudi, da ni hotela izpustiti, ko ni mogla več držati.

In tako jej je nogi izpodneslo, roki ste omahnili, Marijca pa se je valila oblečena po vodi.

Mana se je nasmehnila, ker je vedela, da ravno tako hudo ne bode. Vender stopi hitro v vodo (segala je komaj do kolen), zagrabi sestrico za pleča in jo postavi na suho.

Precej se je Marijca prestrašila. V začetku ni mogla priti do sape in joka. Sestri ste se jej smijali, ko je tako stala na suhem, mokra kakor dež. In vrhu še ti čudni obrazi, ki jih je rezala! A ko Marijca vidi, da se sestrici smejeti, zdržati se tudi ona ni mogla. Smijale so se vse tri, kakor bi orehe stresal.

Solnce je dobro grelo hrbtove pericam. Zato se je tudi Marijca kmalu posušila. In takó še materi ne bode treba nič vedeti, kaj se je zgodilo.

Vender mala perica ni imela več take srčnosti do pranja. Sestri ste jej morale pomagati.

Solnce se je vže tako ponižalo. Gnati bode treba. Čuje se vže od daleč mukanje govedi iz hleva.

Še v škafe naložé perice oprano obleko in — hajdi zopet domóv.

Marijca nese zopet svoj škafec na glavi; vender ne tako možko kakor poprej. Kadar se spomni „štrbunka“ v vodo, zardé se še bolje njena vže itak rdeča lica. Sestrici pa ste tako nagajivi.

— Marijca, ali je bila voda kaj zeló mrzla?

— Bodi no vže tiho! odgovarja nevoljno Marijca.

— Jaz bom pa materi povedala, nagaja jej Nežica.

— Le povej, če češ! Bom pa še jaz.

— Kaj pa boš ti povedala, Marijca? Saj nič ne veš o meni!

— Boš vže videla, kaj vem. Ali ti ni zadnjič volé ušel v sosedovo deteljo, pa ga nisi zavrnila?

Zdaj Nežica obmolí.

— No, za Nežico sem vže dobra, da ne bo povedala materi, mislila si je Marijca. Ali ta Mana, ta ne govori nič, samo smeje se. O ko bi le Mana ne povedala!

Zdaj se približajo vrhu klanca, koder drži bližnjica po stopnicah do hiše. Mana in Nežica si izvolite bližnjico. Marijca pa je v silnej zadregi. Rada bi tudi ona umerila isto pot, a — skoro si ne upa. Kaj ko bi ona pála?

Vender jo ureže za sestricama. Ti dve ste vže na vrhu prstenih stopnic, Marijca postavi še le prvo nogo na stopnico. Pač, bo! Počasi gre, a vže gre! . . .

A glej vrabca! Ko stopi na zadnjo stopnico, omahne glava, škafa — ni več. Po stopnicah se kotaljá kakor sodček in meče iz sebe perilo kakor stroj. Marijca pa gleda žalostno za svojim škafčkom vrhu stopnic, ozirajoč se zdaj za škafom,

kaj bode z njim, zdaj proti vežnim durim, koder se smejeti nagajivi sestrici in jezi nevoljna mati . . .

I, kaj je bilo potlej? Nežica je morala iti po škafek in po bregu raztrešeno perilce, Mana je morala s tem perilcem še jedenkrat na vodo poplakovat, Marijca pa je sestricama korenček strgala.

P. B.

Radovedni otrok.

Malada mati je v nedeljo popoldne za mizo sedela in čitala na knjigo; njen sinček pa je splezal na klop, gledal jej čez ramo v knjigo in vprašal: „Mati, kaj delate?“

Mati odgovori: „Čitam na knjigo.“

„Kdo vam pa dá knjigo?“

„Pri knjigarji jo kupim.“

„Kje jo pa dobi knjigar?“

„Iz tiskarne.“

„In kdo jo dá tiskarni?“

„Založnik jo dá ondù natisniti.“

„In kje jo dobi založnik?“

„Založniku jo napiše pisatelj.“

„Kdo pa je pisatelj?“

„Pisatelj se imenuje človek, ki piše knjige.“

„Ali vse knjige jeden sam človek piše?“

„Nè, to bi ne bilo mogoče; pisateljev je mnogo.“

„Koliko pa jih je, mati?“

„Dete ljubo, tega pa jaz ne vem.“ —

Sinček počene na klop in se nasloni na mizo, a kmalu zopet vpraša:

„Mati, kaj pa je vse v knjigah?“

„V knjigah je popisano vse, kar ljudje vedó o Bogu, angeljih in ljudéh; o zvezdah, zemlji, živalih, cveticah in še mnogo mnogo drugih stvari.“

„Ali pisatelji vse to iz glave vedó?“

„To se zna, da morajo vedeti.“

„Kako pa pisatelji vse to vedó?“

„Ker so se naučili.“

„Od koga pa so se vse to naučili?“

„Od učiteljev.“

Sineček tiho ponoví: „od učiteljev,“ in po tem zopet dalje vpraša:

„Od koga pa so se učitelji vse to naučili?“

„Oj ti norček, česa me vsega ne vprašaš! Učitelji so se vse to naučili iz knjig.“

„Iz drugih knjig?“

„Dà, iz starejših knjig, ki so bile poprej napisane.“

„Poprej?“ — Sinek se nekoliko zamisli ter potem zopet vpraša: „Kdo pa je poprej tiste knjige napisal?“

„Poprejšni, starodavni pisatelji.“

„Tisti pa so vže umrli, kaj nè, mati?“

„Dà, umrli so.“ — Mati je mislila, zdaj bode radovedni otrok vže umolknil, zatorej zaprè knjigo in hoče vstati, ali sinček jo za roko prime in zopet vpraša:

„Mati, od koga pa so se starodavni pisatelji vse to naučili?“

„Tisti pisatelji so se učili iz še starejših knjig, katere so še prejšni pisatelji napisali.“

„Od koga pa so se učili tisti še starejši pisatelji?“

„Sinek, prosim te, ne bodi vender tako siten.“

„Mati, jaz bi pa vender rad vedel, kdo je učil pisatelje, ki so prvo knjigo napisali?“

Mati je nekoliko v zadregah, kako bi radovednemu otroku odgovorila, vender po kratkem premisleku odločno reče: „Bog.“

Sinek izpusti materino roko, nasloni glavo ob mizo in kakor bi nekaj pre-mišljeval, molči nekoliko časa, potem pa vzdigne glavo in veselo zakliče:

„Mati, zdaj pa vže vem. Bog, ki vse vidi in vse vé, napisal je prvo knjigo ter jo dal človeku, ki jo je prečital, potem pa tudi drugim povedal, kar se je iz nje naučil. Ali ni bilo takó?“

„Menda vže. Kadar bodeš večji, učil se bodeš v šoli vse to, če bodeš le priden in poslušen.“

„Mati, oj priden, zeló priden bodem!“

J. S-a.

Ženjica.

Na pólji se ziblje
Rumena pšenica,
Sè srpom na njivo
Hití mi ženjica.

Kaj pravi sreé ti
Oj deklica mlada?
Glej bilka za bilko
Pod srpom ti pada.

Še veter se s klasi
Igrá nagajivi,
A kmalu bo pihal
Po spraznenej njivi.

Družie se spominaš
Tak zdravih kot rôsa?
In vender jih smrtna
Posekla je kôsa.

V nebó se oziraj
In prosi Očeta:
Bog, milostno váruj
Mladóstna mi leta.

Fr. Krek.

Valentin Vodnik,
prvi slovenski pesnik.

Vodniku.

(Ob slovesnem razkritji.)

Razkrit je kip. — Na onem mesti,
 Kjer delal si za narod svoj,
 Živeč le zanj v ljubezni zvesti,
 Postavljen spomenik je tvoj;
 Mi vijemo ob njem spomine
 Iz tvoje, naše zgodovine . . .
 Grenkó-sladak je pač spomin:
 V minule dni okó nam gleda,
 Kar gleda, to je dedov beda,
 A ti, Slovenov prvi sin,
 Glasnik si prvi njih vrlin!
 Glasnik, vodnik! — Navdušen glas
 Poslal si v mesto, trg in vas,
 Da oživela bi beseda,
 Očetov glas na rodnih tleh . . .
 Ostrmel ded je v glasih teh:
 Kar čul je v teku davnih časov,
 To slišal je iz tvojih glasov!
 In zbistril se je vid mračán
 In z novo silo se pričelo
 Pokojno je; duševno delo,
 Slovenstvu vstal je lepši dan!

Izgubil je s tabo
 Vodníka naš ded;
 Kot prvega peveca
 Slaví te naš svet.

Globoko nam v duši
 Klic žije glasán,
 Navdušena pesem:
 „Ilirija, vstan'!“
 „Slovenija, vstani!“
 Prepevamo mi;
 Ne peli bi tega,
 Da nisi žil — ti!

Tod zreš na nas! . . . Na onem mesti,
 Kjer delal si za narod svoj,
 Živeč le zanj v ljubezni zvesti,
 Razkrili spomenik smo tvoj.
 Iz pesmij ti pletemo lovor,
 V slovesni spev se zlija govor:

„Po tebi ni sina,
 Ne hčere biló:
 Dovólj je spomina,
 Te pesmi pojó!“

V blagosti dneh in dneh nezgode
 Slavil te rod hvaležni bode —
 Naš prvi pevec Valentin,
 Da večno žil bi tvoj spomin! —

A. Funtek.

Opómnja. Slika vam kaže Vodnikov kip, katerega je izdelal naš domači umetelnik gosp. Alojzij Gangl. Umetelnik je častno ugodil svojeji nalogi in nam ustvaril kip, ki nam predstavlja prvega slovenskega pesnika in probuditelja naroda slovenskega. Kip je bil razkrit v 30. dan meseca junija letošnjega leta.

(„Uredništvo.“)

Prva čestitka.

Bilo je nekaj dni pred Kresom. Pri Staničevih je bilo v tej dâbi vsako leto prav živahno v hiši; delalo se je in pripravljalo, da se Ivanji dan kolikor mogoče slovesno sprovede. Gospa Staničevka je navadno kaj lepega vezla, posli so prirejali vence, hčerka Zorka, ki je vže v domačo ljudsko šolo hodila, vstajala je vsaki dan o tej dâbi nenavadno zgodaj, šla na vrt in se tam nekaj iz knjige učila in pisala. Čim bolj se je bližal Ivanji dan, temveč je bilo dela pri hiši. Tudi iz kuhinje je bilo slišati priprave, kakeršne se slišijo navadno le pred velikimi prazniki v letu.

Ivanji dan ali dan sv. Ivana Krstnika bil je godovni dan gospodarja Staniča, ki je bil mož daleč spoštovan in obče priljubljen.

Mati pokliče Zorko in jej reče: „Na Ivanovo zjutraj bodeš dala očetu lepo obuvalo, ki si je res prav lepo izvezla, in mu povedala čestitko, ki si se jo naučila in tudi prav čedno spisala.“ — Da bi se mati prepričala, kako se je Zorka čestitko (vošilce) na izust naučila, morala jo je Zorka nekolikokrati materi glasno in razločno ponoviti. Oj ko bi bili slišali, ko je Zorka pred materjo čestitko govorila, kako lepo jo je znala! Vsako besedo je izgovorila tako, kakor bi jej ravnokar prišla iz sreá, in ko je izgovorila poslednje besede, s katerimi je prosila očeta, da bi jo še dalje ljubil in skrbel za njó, udarila je vselej v jok . . .

Mati jo pohvali in kaj bi je tudi ne, saj je bila Zorka v vsakem obziru vrla in ugledna deklica: v šoli dobra in pridna, doma blaga, nežna in poslušna.

„Čestitka, katero bodeš jutri govorila svojemu očetu,“ reče jej mati o tej priložnosti „priproste so besede, katere nimajo nikake vrednosti, ako ne potekó iz dobrega, u-danega in hvaležnega srca. Tvoj oče bode res vesel, ko bode slišal lepe besede, ki je bodeš izgovarjala pred njim, ali pravi izraz ljubezni in spoštovanja do ljubega očeta pokazala bodeš le tedaj, ako ostaneš vedno tako dobra, poslušna in bogoljubna hčerka, kakor to navajaš v čestitki, katero si se tako dobro naučila. A ne samó očeta, tudi mene bode razveselila tvoja čestitka, v katerej nama obljubuješ ljubezen in hvaležnost.“

V tem priskače v sobo mala, triletna Zlatka s svojo „puničko“ v naročji. Bila je tudi ona ljubeznjivo dekletee, pravi angelček v človeškeji podobi. Zlatka sicer še ni znala, kaj je čestitka, kaj je očetov god, kaj je hvaležno in bogoljubno srce. Ves njen svet je bil: atej, mama, Zorka in „punička.“ Priskakavši do matere, prime jo za roko ter gleda nekako čudeč se v njeno resno lice in v objokane oči Zorkine.

Mati jo ljubeznjivo privzdigne in poljubi na čelo, rekoč: „Za jedno ali dve leti — ako Bog dá — čestitala bodeš tudi ti svojemu očetu za god, kaj ne, Zlatkica moja!“

„Bom, bom,“ odgovori veselo Zlatka, „pa tudi moja „punička“ bo, ako jej boš dala dobrega kolača.“

In zopet odhiti Zlatka s svojo „puničko“ iz sobe. Šla je mendà v kuhinjo, od koder se je širil prijeten duh pečenih kolačev in dobrih povitíc po veži in hodnikih.

Pač srečen otrok, ta majhena Zlatka!

* * *

Tistega dne takòj po kosilu odvede Zorka svojo sestrico Zlatko na vrt, kder se je ž njo ves popóludne pogovarjala in igrala.

Zdajci šine dobrej Zorki lepa misel na um. Ali bi ne mogla tudi Zlatka očetu kaj malega povedati za njegov god? Govoriti seveda še ne zna dobro in razločno, ali vsaj kako majhno molitevco bi se vender le mogla naučiti in povedati očetu. Dà, dà, molitevco, — molitevca bodi njena prva čestitka; očeta bode to zelò razveselilo, a ne samò očeta, tudi mater, ko bode slišala, da Zlatka zna vže moliti, in da ravno na očetov god prvič moli in prosi Boga za zdravje očetu.

Takò je mislila Zorka in takòj se pripravi na delo.

Za malo časa znala je vže Zlatka roki lepo skleniti k molitvi in moliti.

Zadovoljna in srečna vrne se Zorka proti večeru s svojo sestrico v hišo.

Še celò v postelji sta imeli sestrici dosti opravka. Zlatka je bila nenavadno vesela; šepetala je sestrici po tihoma nekaj na uho vse dotlej, dokler jej ní angeljček váruh zatisnil njenih modrih očesec v sladko spanje.

* * *

Drugi dan, Ivanji dan! Bilo je prekrasno poletno jutro. Solnce s svojimi zlatimi trakovi upiralo se je skozi okno tjà do mize, ki je bila nakitena z najlepšimi cveticami in vsakovrstnimi sladkimi kolači.

Tu je Zorka pričakovala dobrega očeta, da mu čestita za njegov veseli god.

Oče stopi z materjo v sobo. Zorka

Zorke — ne more družega nego da reče: „Zorka, hčerka moja ljuba, ostani vedno tako dobra in pridna!“

Ali glej! kaj se pomika tam v kotu? Nekaj živega je tam! Zablestite se dve modri očesci! In ti lepi plavi lasci! To je Zlatka. Nihče drug, nego Zlatka s svojo „puničko“ v naročji.

Kaj se pomika vedno bliže in bliže? Zdajci priskoči tudi ona k očetu, poljubi mu roko, sklene ročici k molitvi ter začne z nežnim otročjim glasom:

„Bog moj ljubi! Čuj mojo prvo molitevco: Čuvaj mojega ateja in daj mu dobro zdravje. In vi angeljčki nebeški, moji najboljši prijatelji, pridite vsaki dan k mojemu dobremu ateju in varujte ga vsega hudega — Amen!“

pristopi k očetu, poljubi mu roko ter mu takò lepo in ganljivo čestita, da so očetu in materi od veselja zaigrale solzé v očeh.

Poslednjih besedij tudi zdaj ne more Zorka niti izgovoriti. Pohití k očetu, objame ga in joče.

Oče jo poljubi. Ugledavši lepe cvetice in lepo izvezeno obuvalo — vse to od njegove hčerke

In ko je Zlatka skočila k očetu, da ga poljubi, izpade jej „punička“ z naročja.

Oče in mati sta bila zelo iznenadena, ko sta slišala prvo molitevco iz nedolžnih ustec svoje male Zlatke. In ta lepa molitevca je bila njena prva čestitka, ki se jo je naučila za očetov god. Zna se, da sta oče in mati takój uganila, da je to delo njiju preljube hčerke Zorke. — — — Nista jo mogla dosti prehvaliti za tako njeno lepo dejanje.

Vsi so bili ta dan prav dobre in vesele volje. Pri mizi, okolo katere so se zbrali opóludne sorodniki in prijatelji Staničevi, dejal je oče Stanič, zahvaljevaje se zbranim gostom za izkazane mu čestitke, da ga ni še nič na svetu takó razveselilo, kakor ga je razveselila danes prva molitevca — čestitka njegove nežne hčerke Zlatkice.

Zorka in Zlatka zdeli sta se ta dan vsacemu kakor angeljca, poslana iz nebes, da razveselita svojega dobrega očeta.

Pač srečni stariši, ki imajo take otroke!

Lj. T.

Boj na Kováčiču.

(Črtica iz narave; spisal Janko Barlè.)

(Konec.)

Bilo je nekega lepega, poletnega jutra. Zlato solnčeece je ravno izhajalo izza hrvatskih gorá, srebrna rósá se je blestela po travi v čaròbnih bojah, kakor dragi biseri, cvetice vzdigovale so svoje zaspáne glavice, ptički so se oglaševali — — — vsa narava se je budila k novemu življenjũ. Tudi mravlje v mravljišči, v smrekovem gozdiči, so se vže prebudile. Odrinile so težke zapahe — smrekove iglice — s katerimi so sinoči zagrādile vrata, da počinejo mirno, utrdivši se pred napadi nepozvanega sovražnika in četa mravelj se je pokazala na površji mravljišča, porazgovorila in posvetovala se popreje, kam da gredó, potem se pa porazdelila na pojedine strani. Tu ste korakali dve, tu so stopale tri, tu jedna, kakor so vže mislile, da bode lov in pa koliko močij bode treba.

Spremljevali bodemo samo jedno. Naš junakinja poslovivši se od svojih tovarišic, mahnila jo je po stezici naravnost na Kováčič. Tudi njej je bilo všeč lepo jutro. Postala je po večkrat, ogledala se okoli in včasí napela svoje junaške prsi, udihajoč v sé sveži jutranji zrak. Skrbno je vse preiskala, vender jej je bil ves trud nekako zamán. Dolgo je vže korakala, da se jej ni nič posebnega pripetilo in vže je mislila, da bode denašnji lov zamán, ko je zagledala nekaj, kar jej je dalo novih močij v utrujene ude. Oj, da ste jo videli, dragi prijateljčki moji, kako si je mela svoje velike oči, kako veselo in nemirno je mahala s spretnima típalnicama, kako junaško je stopala zdaj sèm, zdaj tjà — izvestno bi pogodili, da je našla nekaj posebnega. In res je bilo nekaj posebnega za mravljinji želodček, ali kaj govorim za njeni želodček, saj so mravlje jako nesebične, one skrbé več za svojo državico, nego li za sebe pojedince — bilo je nekaj posebnega za vse mrav-

ljišče črnih mravelj v smrekovem gozdku, doli za Kováčičem — bila je velika, debela, tolsta, rejena — gosenica. Ravno tam, kjer se Kovačič vže proti travniku nagiba, ležala je na stezi gosenica, ležala je mirno, kakor bi ne bilo več iskric življenja v njej. Pogledala jo je naša junakinja z jedne strani, pogledala z druge, pomajala z glavo in se krepko postavila pred njo, rekoč: — „Kosmata kapa! ta pa ne bode slaba! Takega lova vže dolgo ni bilo!“ — Ni dolgo premišljevala, kaj naj stori, znala je, da sama pri takej orjakinji ničesar ne opravi, da treba več in pa krepkih močij in se vže hoče vrniti, da privede s seboj celo četo tovarišic, junakinj, kakor je ona — kar prikoracá za nebodigatreba, z nasprotne strani veselo in pogumno njena največja sovražnica — rujava mravlja — oborožena od pete do glave.

Ahà! čitateljčki moji dragi, ta je lepa, kaj nè? Umaknila se bode naša junakinja rujavej mravlji, mislite si, umaknila se bode lepo tiho, da jo sovražnica niti opazila ne bode, a domá lahko poreče, da ni ničesar ulovila, saj videl jo od njenih nobeden ni, in če je ravno treba pa še kakega kleka uloví, saj je solnce še visoko. Mislite? Nepoznate vi naše junakinje! Mravlje gróze ne poznajo in raje dadó glavo, kakor pa, da bi se morale umakniti. Tako je bilo tudi zdaj. Naša junakinja zagledavši svojo sovražnico, pristopila je korenjaško k njej in jej rekla:

„Kakor vidim, si na lovu prijateljica?“ „Dà, odšla sem, da kaj ulovim in nisem se varala; evo, mastne pečenke!“ — odgovorila jej je ponosno njena nasprotnica in pokazala na gosenico.

„Pa vender, mendá ne misliš te le gosenice, ka-li?“

„Prav to, prav to! Mastna bode, kaj nè?“

„Mastna bode, mastna, vender zdi se mi, da si ti ne bodeš z njo mastila svojih brk! Vedi, ta gosenica je vže davno moja, pa ti še jedenkrat prav iskreno povem, da se kar nosi, od koder si prišla in si išči druge pečenke!“ — dejala jej je naša junakinja, dosti mirno, ali odločno.

„Hà, hà, hà! jaz naj se nosim, jaz?“ — Zakričala je rujava mravlja: „Oj ti zgaga črna, zamorska, povéj mi popreje, kdo ti je pa dal oblast, da mi bodeš jemala plen, ki je takó moj, kakor tvoj?“ —

„Jezik za zobé, rujavka rujava! in pa tiho se nosi, drugače — — —“

In ní še mogla zgovoriti naša junakinja, vže so jo popale krepke klešče njene nasprotnice. Vender tudi ona je bila korenjakinja in se krepkó branila. Dolgo sta se metale a nobena ni mogla premagati druge. Naposled se je vender našej junakinji posrečilo, da je svoje nasprotnici zasadila v bedro svoje krepke klešče in jej odtrgala prvo nogo. Ali tudi ona ni ostala brez rane, ker dokler se je ona pripognila, zasadila je njena nasprotnica svoje klešče v njen hrbet in jo ranila; vender je bila rana na srečo lahka, da-si jo je zeló bolélo. Zdaj je boj prenehal, ker sta bili obe tako utrujeni, da se nista mogli dalje bojevati, počivali sta ne daleč druga od druge in se srdito merile sè svojimi velikimi očmi. Spoznali sta, da potrebujeje pomoči in pomoči ni bilo blizu, trebalo je po njo.

„Tvoja vže ne bode!“ — dejala je srdito rujavka.

„Tvoja tudi nè!“ — odgovorila jej je naša črna junakinja.

„Bodemo videli!“ — vzkliknila je rujavka in počasi odkrevsala s peterimi nogami proti svojemu mravljišču, katero jej je bilo itak bližje, kakor črnej njeno.

Podkurila je pa tudi naša junakinja peté, da čim preje pride po pomoč v mravljišče črnih mravelj, v smrekovem gozdku, doli za Kováčičem.

* * *

„To je predrzno — kaj takega se ni še dogodilo — — pa vam bomo vže pokazale rujavke rujave!“ — kričala je v jednej sapi naša junakinja, prišedši zeló naporno — ker rana jo je zeló skeléla — do domačega mravljišča. — „Pokazale jim bomo, pokazale — vse jih zatremo v ónem njihovem gnezdu — vse!“ —

Kaj pa je sestra, kaj? Kaj se je pripetilo?“ obsule so jo popraševaje, njene tovarišice.

„Premislite si, predrage, taka hudobija. To je tatvina, rop, razžalenje vsega našega mravljišča! Zatreti jih moramo vse do zadnje — zatreti — vse — vse — —!“

„I kaj pa je? Kaj se je pripetilo?“

„Poslušajte me in oborožite se! Takój gremó, saj izvestno vem, da bode óna rujavka tudi svoje pripeljala. Šla sem vam na lov, gledala, iskala — vse zamán! — dolgo časa nisem mogla ničesar dobiti. Vender moje veselje je bilo tem večje, ko sem po dolgem trudu dobila ogromno gosenco, sestre, hm — to vam je pečenka — take nismo še nikdar privlekle v naše slavno mravljišče. Hotela sem se vže obrniti, da vam donesem veselo novico in da pripeljem krdelo tovarišic, da jo odvehemo domóv, — kar jo prinese škrat jedno izmej ónih grdih rujavk tam izpod Kováčiča. Pa veste, da je bila predrzna! Postavi se lepo tjà pred gosenco — baš kakor da mene ni tam ni — in mi začne pripovedovati nekaj o mastnej pečenki. Lehkó si mislite, da me je pogrelo, ko mi ta spaka rujava pravi, da je gosnica njena. Zgrabili sva se in se dolgo metale, jaz sem jej odtrgala sicér nogo, vender tudi ona mi je zasadila klešče v hrbet, ali kaj to, pripeljala bode izvestno sè seboj četo svojeev in odvehli bodejo gosenco domóv. Moremo li dopustiti tako sramoto, sestre? — Nè, nikdar nè, ona rujavka nam ne bode plena odvzemala — zatorej tovarišice v boj na óne rujave razbojnice, v boj za našo čast in naše slavno mravljišče.“

„V boj, v boj!“ — kričalo je sto grl — „v boj, stremo jih vse óne rujavke rujave, rešimo čast in pa naše slavno mravljišče. V boj, v boj!“ —

Niso se dolgo pripravljale. Za nekoliko minut korakala je ogromna četa samih „po izbor“ junakov po stezici na Kováčič. Z njimi je šla tudi naša junakinja, katero so lepo obvezale in jo tri tovarišice na rame vzele, da jim je pot kazala. Junaško so korakale in skoraj prišle do mesta, kjer je gosnica ležala. Naša junakinja se ni varala, ko je dejala, da bodejo tudi rujavke vže tamkaj, ker so prednje straže naznanile, da je rujavk okolo gosnice kakor listja in trave. Seveda njih mravljišče je bilo bliže, pa so tudi popreje prispéle. Niso se naše junakinje dolgo posvetovale, nego z glasnim krikom so udarile na svoje sovražnice. Te so bile vže pripravljene na napád, spoprijele so se krepko — začel se je hud boj — mesarsko klanje —

To vam je bil boj, predragi! Same junakinje so se bojevale in vsaka izmej njih se je bojevala ne samó za-sé, nego za čast svojega mravljišča. Tu sta se dve metale tam je jedno krdelo navaljevalo na drugo, tu so jedno povse pohodile, tam je

tekala sirota, ki je v boji izgubila tipalnici, sirota ni več poznala stezé, ni razločevala prijatelja od neprijatelja, tu zopet se je gibalo telo brez glave — — povsod je bilo ranjencev, povsod je gospodarila grozna smrt. Glasniki so tekali od bojišča k jednemu in drugemu mravljišču, in nova krdela, ki so prihajala od obeh stranij, zamenjavala so padle v junaškem boji ter donašala onemoglim novih močij. Solnce je pošiljalo žalostno sto in sto zlatih žarkov na bojišče, kakor da bi tudi ono žalovalo, ker mora pasti toliko hrabrih in junaških sester iz obeh mravljišč v boji zaradi jedne gosénice. Tudi ptičice, katere so popreje tako lepo popevale v gozdku za Kováčičem potihnile so in cvetličice, katere so rastle blizu groznega bojišča, stresale so boječe sè svojimi dehtečimi glavami, bale so se tudi one boja, kateri je še vedno besnil. Solnce se je pomaknilo vže daleč na modrem nebu in se približevalo vrhuncem gorá, a boj je le še vedno divjal. Zdaj so bile na jedni strani močnejše sile, zdaj na drugej. Pomaknile so se v boji vže precej daleč od prvotnega bojišča in skoraj, da so bile črne mravlje zmagovalke.

A kaj se je pa v tem zgodilo? Gosénica, velika, debela, tolsta, rejena gosénica ni bila mrtva, le preobjela se je mladega, svežega listja, in s polnim želodcem sladkó zaspala. Spala bi morda še dolgo in kdo vé, kaj lepega sanjala, da je ni naposled vendar le probudil bojni krik, rožlanje orožja in upitje ranjenih mravelj. Povzdignila je svojo debelo, nerodno glavo, pogledala oprezno okoli sebe, zagledala množino ubitih in ranjenih, a v daljini krvavi boj, pa si je mislila v svojej goséničej butici: „Najbolje bode pač, da se še za časa poberem, kdo vé, kaj bi se še lehkó pripetilo!“ — in prestavljala je svoje ogromno, debelo teló na ónih kratkih nožicah tjá na drugo stran, kjer je mislila, da bode várnejša. In prav je napravila kumica, kdo vé, kaj bi se še lehkó zgodilo?

Spuščalo se je zlato solnčece počasi za gore, a na zemljo spuščal se je tihi pólumrak. Boj na Kováčiču je ponehaval — mravljam so sile pešale. Obé strani ste stali kakor skala, zdaj so zmagovalke te, zdaj zopet druge — naposled je pa vendar sil zmanjkalo, — — boj je ostal neodločen. Počasi so se vračevale jedne in druge, tožno, tiho, brez plena vsaka v svoje mravljišče. Niso se vračale kot zmagalke, čast njihova je bila vendar rešena — borile so se kakor lévinje. In v tiho spanje zagrnile je mravljišče in utrujene njene prebivalke prekrasna poletna noč — —

Izza gorá je pa priplaval mesec in razsvetljeval sè svojo blede svetlobo lepi božji svet. Tudi na Kováčič posijal je na denašnje bojišče, posijal je na nebrojno število grobov — — — Ker:

„Po polji ležé, junaške vrsté
Ko gozd poražén,
Poséčen enkrát, ne bo več košát,
Ne bo več zelén.“

Listje in cvetje.

Učenec dobrotniku za god.

(A. K. Sež-ov.)

Rišel je dan godóvni spet,
Ki srečno ste ga doživeli;
Daj Bog, da bi ga še več let
Obhajali še bolj veseli!
Čestitam Vam, pozdravljam Vas,
Želeč Vam srečo vsaki čas!

Doklèr po zemlji bo moj hod,
Sree hvaležno bo ostalo;
Število Vaših vseh dobrot
Nebó naj bi Vam poplačalo!
Zavétnik Vaš pa enkrat naj
Izprosi Vam še sveti raj!

Vam hvaležni

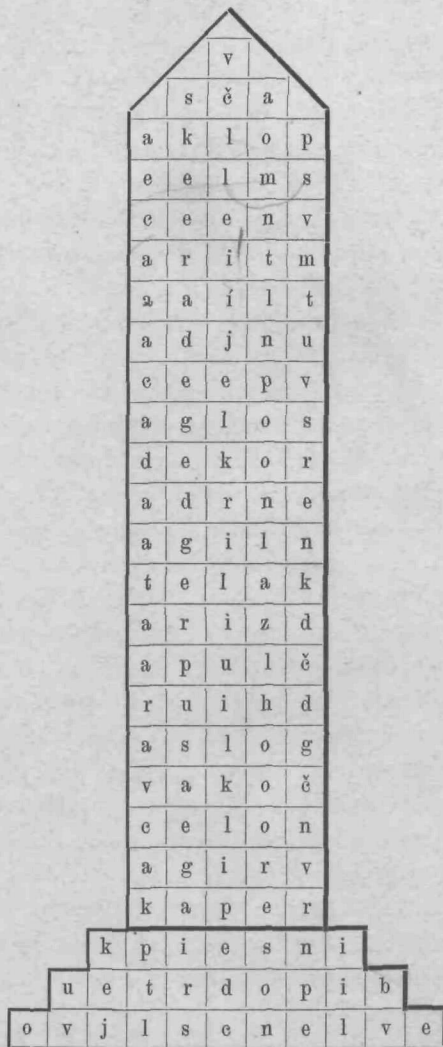
Dragotinek.

Nové knjige in listi.

* Valentin Vodnik, prvi slovenski pesnik. Slovenski mladini spisal Peter Bohinjec, kapelan. — V Ljubljani, 1889. Izdala in založila „Družba sv. Cirila in Metoda. 8°. 58 str. (Cena 15 kr.) — To je III. zvezek „Knjižnice družbe sv. Cirila in Metoda.“ Kdor se hoče temeljito poučiti o življenji in delovanji Valentina Vodnika, prvega slovenskega pesnika, seže naj po tej knjižici ter jo pridno prečita. Knjižica je pisana v lepem in čistem slovenskem jeziku, kakor ga pisati zna gosp. Peter Bohinjec, ki je tudi „Vrtčevim“ čitateljem dobro poznat iz premnogih mičnih sestavkov, ki so potekli iz njegovega spretnega peresa. Mi si niti misliti ne moremo nobene domoljubne družine, ki bi ne imela rečene knjižice v hiši, da se seznanj z življenjem in delovanjem probuditelja naroda slovenskega. Zatorej naj se ta knjižica deli in širi o vsakej priložnosti mej mladino in ljudstvo slovensko.

Obelisk.

(Priobčil Fr. Staufer.)

Zaménjajte érke v posameznih obeliskovih vrstah takó med seboj, da dobite v vsakej vrsti po jedno besedo. Érke v srednjej, naopičneji vrsti, ako je čitate od zgoraj nizdolu, povedó ime, priimek in stan slovenskega pesnika. V zadnjih treh vrstah pa zaménjajte érke takó, da dobite njegov značaj, s kojim se je odlikoval do zadnjega trenutka svojega življenja.

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

„Vrtec“ izhaja 1. dné vsacega meseca, in stoji za vse leto 2 glđ. 60 kr., za pol leta 1 glđ. 80 kr. Napis: Uredništvo „Vrtčevo“, mestni trg, šte. 23 v Ljubljani (Laibach).

Izdajatelj, založnik in urednik **Ivan Tomšič.** — Natisnila Klein in Kovač v Ljubljani.